

Asia: VN/20266/2025

Opetus- ja kulttuuriministeriön asetus opiskelijaksi ottamisen perusteista ammatillisessa perustutkintokoulutuksessa annetun opetus- ja kulttuuriministeriön asetuksen muuttamisesta

Lausunnonantajan lausunto

Voitte kirjoittaa lausuntonne alla olevaan tekstikenttään

LAUSUNTO AMMATILLISEN KOULUTUKSEN VALINTAPERUSTEASETUKSEN KUMOAMISESTA

Emme pidä tarkoituksenmukaisena ehdotusta ammatillisen koulutuksen valintaperusteasetuksen 19 §:n 2 momentti kumoamista.

Mikäli asetuksesta tulee lainvoimainen, väliinputoajiksi jäävät nuoret, joilla on todettuja oppimisen vaikeuksia ja todistuksessa rajatun oppimäärän viitosarvosanoja, mutta joilla on kuitenkin motivaatiota ja valmiuksia suorittaa ammatillinen perustutkinto yleisen puolen ammatillisessa oppilaitoksessa. Heillä ei tule runsaiden tähtiviitosarvosanojen takia pisteet riittämään yhteishaussa yleiseen ammatilliseen koulutukseen hakeutuessa.

Näemme siis epätasa-arvoisena, että oppilaat, joilla on teoreettisessa oppimisessa vaikeuksia mutta joilla on käytännön työhön liittyviä vahvuuksia, ovat huonommassa asemassa yhteishaussa eikä heillä ole alhaisen pistemäärän takia todellista valinnanvapautta tehdä omiin kiinnostuksiin ja vahvuuksiin perustuvia valintoja.

Harkinnanvaraisessa valinnassa oppimisvaikeuksien perusteella hakeutuessa peruskoulu ja toinen aste tekevät tiivistä yhteistyötä harkitessaan hakijan soveltuvuutta ammatilliseen perustutkintoon. Harkinnanvaraisen valinnassa hakeutuvat käyvät usein jonkinlaisessa koulutuskokeilussa, jolloin toisella asteella arvioidaan, onko hakijalla valmiuksia suorittaa toisen asteen tutkinto oppimisvaikeuksista huolimatta. Usein käy ilmi, että monilla tällaisilla nuorilla on työelämään liittyviä

vahvuuksia, jolloin harkinnanvarainen valinta mahdollistaa pääsyn itseä kiinnostavaan tutkintoon ja siitä nopeasti työelämään itseä kiinnostavalle alalle itsestä riippumattomista oppimisvaikeuksista huolimatta.

Nuoret, joilla on oppimisen vaikeuksia ja joille on rajattu oppiaineiden oppimääriä, voivat hakeutua opiskelemaan ammatillista perustutkintoa lausuntojen perusteella erityisammattioppilaitokseen. Erityisammattioppilaitoksia ei ole maantieteellisesti tasaisesti. Näin ollen nuoret ovat maantieteellisesti epätasa-arvoisessa asemassa: toiset voivat hakea erityisammattioppilaitokseen omalla paikkakunnalla, mutta useampien on muutettava kotoa toiselle asteelle hakeutuessa. Ei ole realistista ajatella, että kaikilla 16-vuotiailla on mahdollisuus asua ulkopaikkakunnalla. Ei ole realistista myöskään ajatella, että kaikilla olisi taloudellisiakaan edellytyksiä asua pois kotoa: erityisammattioppilaitoksissa ei ole riittävästi asuntolapaikkoja kaikille opiskelijoille. Tällä hetkellä esimerkiksi alueemme toisen asteen ammatilliset oppilaitokset Koulutuskeskus Brahe ja Raahen Porvari- ja kauppakoulu ovat kyllänsä tiiviin nivelvaiheyhteistyön ja harkinnanvaraisen valinnan kiintiötä käyttäen kouluttamaan paljon entisen erityisen tuen oppilaita, joilla on laajojakin oppimisen pulmia ja yksilöllistettyjä oppiaineita.

Erityisammattioppilaitoksissa ei riitä opiskelupaikat kaikille tarvitseville tällä hetkellä. Asetuksen mennessä läpi on riski, että oppimisvaikeuksista kärsivät nuoret eivät pääse yhteishaussa alhaisen pistemääränsä takia yleiselle ammatilliselle puolelle eikä heille riitä opiskelupaikkaa erityisammattioppilaitoksesta, jonne otetaan ensisijaisesti hyvin vahvaa ja laaja-alaista tukea tarvitsevia nuoria.

Asetus voi ajaa myös tilanteeseen, jossa oppimisvaikeuksiensa kanssa kamppaileet nuoret päätyvät suorittamaan ”ylimääräisen” TUVA-vuoden ja ajautuvat toisella asteella väärälle alalle ja keskeyttämisriski ja lisävuosien määrä kasvaa. Voi olla, että opiskelija suorittaa oppivelvollisena itselleen epämotivoivan tutkinnon eikä työllisty alalle. Tämä kaikki on paitsi henkilökohtainen tragedia, myös kansantaloudellisesti kallista.

Pidämme myös ongelmallisena, mikäli asetus tulee voimaan jo yhteishaussa 2026. On oppilaan oikeusturvan vastaista, että hän on saanut oppimisen tuen päätöksiä tehdessä erilaista tietoa yhteishausta ja opiskelijaksi ottamisen perusteista.

Lausunnon ovat laatineet Raahen ja Siikajoen peruskoulujen oppilaanohjaajat

Tuukkanen Elisa

Raahen kaupunki - Raahen ja Siikajoen peruskoulujen oppilaanohjaajat